

«ТАСДИҚ МЕНАМОЯМ»:

Ректори Донишгоҳи байналмилалии забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи С.С. Улуғзода, доктори илмҳои филология, профессор

Гулназарзода Ж.Б.

соли 2025

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон», барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ.

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълошуда. Диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои сиёсӣ пешниҳод гардидааст, бо шиносномаи ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандро ва технологияҳои сиёсӣ мутобиқат намуда, барои ташаккули илмҳои сиёсӣ заминаи мусоиде фароҳам хоҳад овард. Моҳият ва муҳтавои мавзӯи диссертатсия, мақсад ва вазифаҳои гузошташуда, истифодаи методҳои муҳталифи илмӣ, хулосабарорӣ ва натиҷагирӣ ба ихтисоси илмии интихобгардида мувофиқат менамояд. Дар раванди таҳқиқот муаллифи диссертатсия бештар ба масъалаҳои рӯзмарраи даврони муосир, ки бештар ба ҷавонон хос буда, дар ташаккули минбаъдаи онҳо таъсири гуногун мерасонад, таваҷҷуҳ намудааст. Масоили ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар режимҳои демократӣ, таъсири маданияти сиёсӣ ба ғаълонокии онҳо, истифодаи самараноки технологияҳои иттилоотӣ, иродаи сиёсии ҷавонон ва монанди инҳо аз муҳимтарин масъалаҳои мебошанд, ки дар таҳқиқоти мазкур мавриди омӯзиш ва таҳқиқ қарор гирифтаанд. Аз ин лиҳоз, мавзӯи мазкур ба

самти ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ пурра мувофиқ мебошад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқоти илмӣ. Омӯзиши хусусиятҳои фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити муосир, яке аз масъалаҳои муҳим ва рӯзмарра ба ҳисоб рафта, ба таҳқиқ ва баррасии илмӣ ниёз дорад. Мубрамияти мавзуи таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки фаъолнокии сиёсии ҷавонони ҳар давраи муайян бо хусусиятҳои вижаи худ аз ҳам фарқ намуда, ин фарқият зарурати омӯзиш ва таҳқиқи масъалаи мазкурро ба миён меорад.

Дар таҳқиқоти мазкур таҳлил ва баррасии ҷанбаҳои назариявии фаъолнокии сиёсии ҷавонон аҳамияти хоссоро касб менамояд. Дарк ва омӯзиши ҷанбаҳои назариявии масъалаи мазкур имкон медиҳад, ки ҳолатҳои амалишавии самаранокии он дар ҷомеа роҳандозӣ карда шуда, ҳамзамон ҳатари таҳдидҳои эҳтимолӣ пешгирӣ карда шаванд.

Муҳимияти дигари мавзуи таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки дар қатори ҷанбаҳои назариявии фаъолнокии сиёсии ҷавонон, ҳолати амалии он низ вобаста ба шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил ва натиҷагирӣ қарор гирифтааст. Махсусан, ҳолатҳои ниҳодишавии ҷавонон, маданияти сиёсии ҷавонон ва таъсири технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон, муҳимияти мавзуи таҳқиқотро бештар менамоянд.

Саҳми илмӣ докталаб дар ҳалли масъалаи илмӣ ё коркарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳамияти он. Саҳми илмӣ Абдуев Х.Н. дар коркарди илмӣ хусусиятҳои фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки мавзуи таҳқиқоти муаллиф махсуб меёбад, назаррас аст. Қори таҳқиқоти анҷомдодашуда аз ҷиҳати назариявӣ ва амалӣ арзиши ҳуби илмӣ дошта, натиҷаҳои он бо далелҳои гуногун асоснок карда шудаанд. Муаллифи диссертатсия тавонистааст, ки мавзуи интиҳобнамударо дар ҳадди кофӣ мавриди таҳлилу баррасӣ қарор дода, хулосаҳои заруриро вобаста ба шароити муосири инкишоф пешниҳод намояд.

Ҳамзамон, хангоми таҳлили масоили таҳқиқшаванда, муаллифи диссертатсия аз методҳои гуногуни илмӣ истифода намудааст, ки ин методҳо ба мақсади таҳқиқот мувофиқ мебошанд. Махсусан, истифодаи методи муқоисавӣ дар рафти таҳқиқоти мазкур бештар ба назар расида, хусусиятҳои ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар кишварҳо ва режимҳои гуногуни сиёсӣ мавриди омӯзиш ва муқоиса қарор гирифтааст. Инчунин, хусусиятҳои ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар шароити имрӯзаи кишвар дар муқоиса ба давраҳои дигар таҳлил ва натиҷагирӣ карда шудаанд.

Аҳаммияти илмии масъалаи таҳқиқшаванда яке аз ҳадафҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ мебошад. Гуфтан ба маврид аст, ки диссертатсияи мазкур аҳаммияти илмии худро доро мебошад. Истифодаи методҳои гуногуни илмӣ, таҳлили масъалаҳои гуногун ва хулосабарориҳои мантиқӣ арзиши илмии диссертатсияро пурра менамоянд. Муаллифи диссертатсия Абдуев Хуршед Нарзалиевич тавонистааст, ки бо коркарди масъалаи ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар рушди илми сиёсӣ ҳиссагузор бошад.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (бо нишон додани навлонӣ, аҳаммияти илмӣ ва амалии онҳо), ки барои он ба довлалаб додани дарачаи илмии дархостшаванда мумкин аст. Диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» аҳаммияти илмӣ, назариявӣ ва амалиро дар худ доро мебошад. Муаллифи он дар рафти таҳқиқот тавонистааст, ки моҳият, хусусият ва шаклҳои ғаълонокии сиёсии ҷавононро вобаста ба давраи нави инкишофи ҷомеа ва махсусан, шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон диҳад. Дар диссертатсияи мазкур масъалаҳои зерин ҳамчун навлонӣ нишон дода шудаанд:

– дар асоси таҳлил ва хулосабарориҳои аниқи илмӣ мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои ғаълонокии сиёсии ҷавонон мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор дода шудаанд;

– асосҳои назариявии ғаълонокии сиёсии ҷавонон дар ҳаёти сиёсӣ мавриди омӯзиш қарор гирифта, таъсири онҳо ба ҷавонон муайян гардидааст;

– фаъолияти ҷавонон ба сифати субъект дар муносибатҳои сиёсӣ мавриди омӯзиш қарор гирифта, ҳолати таъсиррасонии онҳо ба тамоюлҳои инкишофи ҷомеа нишон дода шудааст;

– раванди ниҳодигардонии иштироки ҷавонон ва таъсири он ба ҳаёти сиёсӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Раванди ниҳодишавӣ дар шароити Тоҷикистон ва таъсири он ба рушди минбаъдаи давлат ошкор карда шудааст;

– мафҳум ва моҳияти маданияти сиёсӣ аз ҷиҳати назариявӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Таъсири маданияти сиёсӣ ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Тоҷикистон ҳангоми иштироки онҳо дар равандҳо муайян карда шудааст;

– истифодаи самараноки технологияҳои нави иттилоотӣ бо мақсади баланд бардоштани фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар давраи муосири инкишоф нишон дода шудааст. Таъсири иродаи сиёсӣ барои истифодаи мақсадноки технологияи иттилоотӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст.

Натиҷагирӣ дар бобҳои диссертатсия нишон медиҳад, ки муаллифи он тавонистааст аз уҳдаи иҷрои мақсадҳои гузоштаи худ барояд ва хулосаҳои заруриро пешниҳод намояд.

Дар қисмати аввали диссертатсия муаллиф бештар ба масъалаҳои назариявии фаъолнокии сиёсии ҷавонон таваҷҷуҳ намудааст. Бо истифода аз луғатҳои гуногуни соҳавӣ мафҳумҳои фаъолнокӣ, фаъолнокии сиёсӣ ва фаъолнокии сиёсии ҷавонон шарҳ дода шудааст. Ҳамзамон, дар қисмати аввал муаллифи диссертатсия таърифи нави фаъолнокии сиёсии ҷавононро пешниҳод намудааст. Инчунин, дар боби аввали диссертатсия назари донишмандон Г.Алмонд, С.Верба, Д.Олшанский, Л.Милбрас, М.Каазе, А.Марш ва дигарон вобаста ба фаъолнокии сиёсӣ пешниҳод карда шудааст (ниг: сах. 24). Дар қисмати мазкур, инчунин, таснифоти фаъолнокии сиёсии ҷавонон аз назари донишмандони мухталиф пешниҳод карда шудааст. Назари муаллиф низ вобаста ба типологияи фаъолнокии сиёсии ҷавонон ҷой дорад.

Дар боби дуюми диссертатсия муаллиф бештар ба хусусиятҳои фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон диққатро

равона намудааст. Масъалаи фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити кишвари мо муҳиммияти худро дорад ва ин ҳолат аз ҷониби муаллиф дар қисматҳои алоҳидаи диссертатсия нишон дода шудааст. Дар зербоби аввали боби дуюм масъалаи ниҳодишавии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил ва хулосабарорӣ қарор гирифтааст. Муҳиммияти ҳолати ниҳодишавӣ барои кишвари мо ба таври мушаххас нишон дода шудааст. Муаллиф қайд намудааст, ки “ниҳодигардонии иштироки ҷавонон дар ҳаёти сиёсӣ дар шароити муосир яке аз масоили асосӣ ва муҳим барои ҷалби ҷавонон ба фаъолнокии сиёсӣ ба шумор меравад. Он воситае мебошад, ки тавассути он ҷавонон имкон пайдо менамоянд, ки дар равандҳои сиёсӣ бо шакли дастаҷамъона ва ё инфиродӣ амал намоянд” (ниг: сах 93).

Дар кори диссертатсионии Абдуев Хуршед Нарзалиевич ба масъалаи маданияти сиёсӣ ва таъсири он ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон таваҷҷуҳ зоҳир карда шудааст. Дар қисмати зикргардида мафҳуми маданияти сиёсӣ аз ҷиҳати назариявӣ мавриди омӯзиш ва таҳлил қарор гирифта, ҳолати таъсири маданияти сиёсии ҷавонон ба фаъолнокии сиёсии онҳо вобаста ба шароити кишвари мо баррасӣ гардидааст. Инчунин, таъсири технологияи иттилоотии муосир ба ҷавонон ва натиҷаҳои мусбату манфии он муфасссал таҳлил гардидааст. Дар ин қисмат муаллиф қайд намудааст, ки “таъсири технологияҳои иттилоотии муосир ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар доираи илмҳои сиёсӣ падидаи нав, мураккаб ва доманадор мебошад. Дар асри XXI технология ба тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти инсон таъсири худро расонида истодааст. Он ба фаъолнокии сиёсии ҷавонон низ таъсиргузор аст” (ниг: сах. 136).

Аҳаммияти назариявӣ ва амалии кори таҳқиқотии мазкур аз он бармеояд, ки он метавонад дар рушди илмҳои сиёсӣ ҳиссагузор бошад. Ҷанбаи амалии масъала аз он иборат аст, ки вобаста ба шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон дар таҳқиқоти мазкур аз ҷониби муаллиф тавсияҳои дақиқ пешниҳод гардидаанд, ки онҳо метавонанд ҳангоми фаъолнокии сиёсии ҷавонон дар равандҳои сиёсӣ самаранок истифода гарданд.

Норасоихо ва эродхо. Дар таҳқиқоти Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар катори муваффақиятҳо баъзе масъалаҳои баҳснок низ ҷой доранд, ки онҳоро ба таври зайл нишон додан мумкин аст:

1. Омӯзиши масъалаи ғаёлнокии сиёсии ҷавонон аз ҷиҳати назариявӣ муҳимияти худро доро мебошад ва он барои ҳар як давраи мушаххас хосияти худро дорад. Муаллиф кӯшиш намудааст, ки масъалаи мазкурро аз нигоҳи давраи муосир таҳлил намояд. Хуб мешуд, агар муаллифи диссертатсия таҳқиқотҳои давраҳои гузаштaro бо давраи муосир муқоса намуда, тафовути онҳоро нишон медод.
2. Ғаёлнокии сиёсии ҷавонон дар илмҳои сиёсӣ ва иҷтимоӣ аз ҷиҳати назариявӣ ба таври мушаххас таҳлил карда шудааст ва хулосаҳо низ пешниҳод гардидаанд, аммо ба ҳолати равонии ҷавонон ҳангоми ғаёлнокии сиёсӣ таваҷҷуҳ зоҳир нагардидааст. Хуб мебуд, муаллиф ба масъалаи мазкур диққат медод, зеро ин ҳолати ба натиҷаҳои ғаёлнокии сиёсӣ таъсири калон мерасонад.
3. Дар боби 1, зербоби 3-и диссертатсия ҷавонон ба сифати субъекти ғаёлнокии сиёсӣ аз ҷиҳати назариявӣ таҳлил гардидааст, аммо ба ҳолати амалии он кам таваҷҷуҳ гардидааст. Хуб мешуд, вобаста ба ғаёлияти амалии ҷавонон ба сифати субъект дар шароити кишвари мо хулосабарорӣ карда мешуд.
4. Дар диссертатсия вобаста ба ҳолати ниҳодишавии ҷавонон андешаҳои арзишманд пешниҳод гардидааст. Ҳолати ниҳодишавии ҷавонон дар шароити кишвари мо муфассал бо мисолҳо нишон дода шудааст. Хуб мешуд, агар дар қисмати мазкур ҳолати ниҳодишавӣ дар режимҳои гуногун барои муқоиса оварда мешуд.
5. Таъсири технологияи иттилоотӣ ба ҷавонон яке аз масъалаҳои муҳим барои давраи муосир мебошад, зеро истифодабарандагони асосии он маҳз ҷавонон мебошад. Дар ин қисмат ба рақамикунонии технологияи муосир вобаста ба шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон таваҷҷуҳ карда нашудааст.

6. Дар матни диссертатсия баъзе хатоҳои имлоӣ ва техникӣ ба назар мерасанд.

Эродҳои пешниҳодгардида мазмун ва арзиши илмӣ диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон»-ро коҳиш намедихад. Аксари онҳо хусусияти тавсиявӣ дошта, дар таҳқиқотҳои минбаъда метавонад мавриди қорбарӣ қарор гиранд.

Мутобиқати тахассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ. Довталаби дараҷаи илмӣ аз рӯи ихтисоси мазкур дар назди кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншох Шохтемур зинаи унвочӯйиро гузаштааст. Ғаъолияти илмӣ ва омӯзгории муаллиф ба ихтисоси илмиаш мувофиқат менамояд. Мақолаҳои нашрнамудаи ӯ ба ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мувофиқ мебошад. Гузашта аз ин, муаллифи диссертатсия дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ иштирок намуда, мақолаҳо нашр намудааст. Бо назардошти гуфтаҳои боло хулоса қардан мумкин аст, ки тахассуси илмӣ Абдуев Хуршед Нарзалиевич ба дараҷаи илмӣ дарёфтшаванда мувофиқ мебошад.

Ҳамин тариқ, диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон», қори пурра анҷомёфта ба ҳисоб меравад. Мазмун ва мундариҷаи он ба ихтисоси 23.00.02 - Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мувофиқ мебошад.

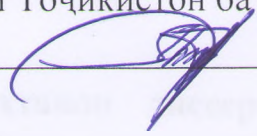
Диссертатсияи Абдуев Хуршед Нарзалиевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои ғаъолнокии сиёсии ҷавонон дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба талаботи бандҳои 32-33-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои

сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниходҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ аст.

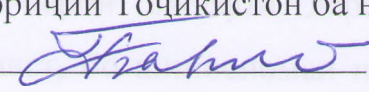
Такризи мазкур дар чаласаи кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода аз 19 мартӣ соли 2025, протоколи № 8 муҳокима ва тасдиқ шудааст.

Дар маҷлис 14 нафар иштирок намуданд. Натиҷаи овоздихӣ: “тарафдор” - 14 нафар, “муқобил” - нест, “бетараф” - нест.

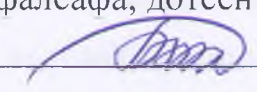
Раиси маҷлис:

номзади илмҳои фалсафа,
дотсент, мудири кафедраи фалсафа ва
сиёсатшиносии Донишгоҳи байналмилалӣ
забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода,
Мачидов Д.Х.

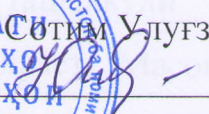
Лоихасози тақриз:

номзади илмҳои сиёсӣ, муаллими калони кафедраи
фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи байналмилалӣ
забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода,
Бабаев К.

Котиби маҷлис:

Номзади илмҳои фалсафа, дотсент,
Сулаймонов Б.С.

Имзоҳои дотсент Мачидов Д.Х., муаллими калон
Бабаев К. ва дотсент Сулаймонов Б.С.-ро тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии
Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода,
Юсупова Б.Ғ.

Суроғи муассисаи пешбар:

734019, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, к. Муҳаммадиев 17/6.

Тел.: (+992-37) 232-50-03

E-mail: rector@ddzt.tj